

Handbook on Legal Methodology

KESTEMONT, Lina, *Handbook on Legal Methodology. From Objective to Method*. Intersentia [Cambridge-Antwerp-Portland], 2018 – 97 str.

UDK: 340.115(075.8)(049.3)

Učbenik o pravni metodologiji, ki je predmet prikaza knjige, predstavlja rezultat doktorskega raziskovalnega projekta, ki ga je Lina Kestemont med letom 2011 in 2016 izvajala na Pravni fakulteti ter Inštitutu za socialno pravo pri KU Leuven (Belgija). Raziskava je temeljila na t. i. meta-metodološki analizi 45 doktorskih disertacij, ki so bile med letom 1971 in 2015 izdelane in ubranjene na flamskih ter nizozemskih pravnih fakultetah. Analizirane doktorske disertacije sodijo na področje prava socialne varnosti. Avtorica izbiro utemeljuje s samo naravo pravne discipline – pravo socialne varnosti predstavlja relativno novo pravno panogo, ki se je kot samostojna panoga razvila šele v zadnjih desetletjih. Zato je bilo število doktoratov, ki so bili objavljeni v zadevnem obdobju, relativno nizko in tako obvladljivo za potrebe raziskave. Omejitev na v nizozemskem oziroma flamskem jeziku napisana dela avtorica utemeljuje kot preventivni ukrep, ki naj bi zagotovil višjo interpretativno jasnost izvedene meta-metodološke analize.

Omejitev raziskave na akademski prostor Belgije in Nizozemske nedvomno odpira vprašanje aplikabilnosti dognanj v drugih akademskih prostorih, na primer tistih, ki bolj kot na inter- ter multidisciplinarnem ali primerjalnopravnem pristopu, tradicionalno temeljijo na dogmatičnem pristopu ustvarjanja domače pravne teorije.¹ Podobno vprašanje velja za aplikabilnost dognanj raziskave v *common law* prostoru. Prispevek odgovarja na obe navedeni vprašanji. Zdi se tudi, da na kakovost dela dejstvo, da le-to temelji na analizi disertacij z zgolj enega pravnega področja, ki so nenazadnje bile pripravljene v različnih obdobjih, v katerih so metodološki in raziskovalni trendi morda bili drugačni kot danes, ne vpliva.

Učbenik, ki ga priporočam predvsem magistrskim in doktorskim študentom prava, ki šele izbirajo temo svojega zaključnega dela, pripravljajo dispozicijo, ali pričenjajo z raziskovanjem, sicer predstavlja rezultat uvodoma navedenega

¹ Zapisano velja predvsem za raziskovalce, ki iz različnih, zdaj bolj zdaj manj razumljivih in opravičljivih razlogov, ne želijo ali ne zmorejo prestopiti meja domačega akademskega prostora.

raziskovalnega projekta, v katerem je avtorica opazovala metodološke značilnosti preteklih doktorskih disertacij, vendar pa je sled s projektom mimo uvodne besede vsaj navidez pretrgana. Delo izsledkov raziskave namreč ne povzema, niti se nanje praviloma neposredno ne sklicuje, temveč predstavlja strnjeno in uravnoteženo mešanico teoretičnega pregleda različnih raziskovalnih ciljev (angl. *research objectives*), raziskovalnih metod, načinov njihovega medsebojnega prepletanja in oplajanja, ter navedbe praktičnih smernic za pripravo metodološko koherentnega in ustrezno vsebinsko ali referenčno omejenega (angl. *frame of reference*) strokovnega, predvsem pa znanstvenega pravnega, inter- ali multidisciplinarnega besedila.

Učbenik, ki zaradi strnjene in nadvse jasnega podajanja snovi v anglešem jeziku obsega vsega 97 strani, priporočam tudi visokošolskim raziskovalcem, ki delujejo na področju pravne znanosti. Zlahka si predstavljam, da lahko le-ta tudi še tako izkušenega raziskovalca opomni na pomen kakovostne izhodiščne metodološke zasnove katerekoli raziskave, ne glede na njen obseg, strokovno ali znanstveno naravo, namen ali naročnika. Nenazadnje pa je učbenik gotovo koristen tudi za vse doktorske ali magistrske študente, ki so že sredi postopka raziskovanja ali pisanja zaključnega dela. Tako z namenom naknadne preverbe lastnega, morda bolj intuitivno osnovanega metodološkega aparata, kot tudi z namenom rešiti, kar se (še) rešiti da, če preverba namesto pozitivnih, prinese negativne ugotovitve.

Delo je sestavljeno iz uvoda ter treh "vsebinskih" poglavji, ter krajšega "praktičnega" poglavja.

V prvem poglavju je obravnavanih sedem raziskovalnih ciljev, ki jih raziskovalec pri svojem delu lahko zasleduje, tj. deskriptivni (angl. *descriptive*), razvrstitveni (angl. *classifying*), primerjalni (angl. *comparative*), teoretični (angl. *theory-building*), razlagalni (angl. *explanatory*), ocenjevalni (angl. *evaluative*) ter priporočilni (angl. *recommendatory*) cilj.

V drugem poglavju, ki vsebuje nekaj poenostavljenih nastavkov pravne teorije, so obravnavane metodološke značilnosti posameznih raziskovalnih ciljev. Deskriptivni cilj, ki je nujni cilj oziroma pogoj vsake raziskave, neodvisno od drugih raziskovalnih ciljev, je na primer zvezan z uporabo jezikovne, tehnične, sistematične, zgodovinske, in namenske razlage, ter razlage, ki temelji na upoštevanju pravne prakse ter doktrine. V naboru avtorica izpušča logično razlago, a dodaja sociološko razlago ter razlago, ki temelji na nezazvezujočih pravnih virih, na primer priporočil Evropske komisije. Žal pa zaradi – sklepam

– omejenega obsega dela bralcu ne postreže s prepotrebim uvidom v samo pravno naravo mehkega prava in tako neizkušenemu raziskovalcu ali študentu prava pravzaprav ne svetuje, kakšen metodološki pristop naj ubere. Avtorica bralca sicer usmerja na nekaj področje literature, ki pa tudi na ravni celotnega dela ni prav obsežna. Pri tem ji seveda ne gre zameriti. Jasno je namreč, da delo predstavlja učbenik ali priporočnik in ne znanstvene monografije. Velja tudi, da je število znanstvene in strokovne literature na področju pravne metodologije omejeno. Število obstoječih virov tako le dodatno govori v prid obravnavanega prispevka. Vendarle pa bi prav zaradi praktične narave besedila na nekaterih mestih pričakoval nekaj dodatnih pojasnil, na primer glede razmerja med statično in dinamično zgodovinsko razlago ter namensko razlago, pri kateri avtorica sicer opozarja na nekatere pasti njene uporabe, a ne svetuje nujne sočasne uporabe drugih, pogosto oprijemljivejših metod. Podobno velja za kratko razpravo o jezikovni ali gramatikalni razlagi, kjer avtorica skoraj povsem obide vprašanje različnih ravni jezika. Dopolnjuje jo s t. i. tehnično razlago žargonskega jezika. Besedilo prav tako ne vsebuje podrobnejših navedb o sklepanju s podobnega na podobno ali o sklepanju po nasprotnem razlogovanju. Približki izhajajo iz podpoglavja o t. i. kriterijih (angl. *classification criteria*). Kljub nekaterim pomanjkljivostim pa delo ne izgublja uvodoma izpostavljenе vrednosti. Nenazadnje se ukvarja z metodologijo pravnega raziskovanja in ne argumentacijo v pravu, pa čeprav bi izsledki pravne teorije le-to po eni strani naredili še kakovostnejše, a po drugi strani za uporabnika mnogo zahtevnejše. Avtorica je tako zadela z razmerjem, ki koristi primarnim naslovnikom dela, tj. doktorskim in magistrskim študentom.

Posebej obsežno in podrobno je poglavje o uporabi primerjalnopravne metode ter obsega kar petino sicer kratkega dela. Obseg kot tudi kakovost poglavja jasno odražata mednarodno raziskovalno usmerjenost institucije in obeh mentorjev, ki je gotovo sooblikovala pogled in pristop avtorice. Na prvi pogled se tako pravzaprav zdi, da ima primerjalnopravna metoda na področju raziskovalnega dela večji pomen od nekaterih drugih, skopo obravnavanih metod. Vendarle pa iz poglavja jasno izhaja, naj bo metoda uporabljena le tedaj, kadar je to glede na cilj raziskave smiselno, in ne zgolj zato, da se jo uporabi.

V kratkem tretjem poglavju, ki zaradi navedbe konkretnih primerov povezuje različnih raziskovalnih ciljev deloma prevzema povsem “praktično” naravo zadnjega poglavja, je obravnavan pomen upoštevanja in aktivnega naslavljanja teorij, ki so lahko tudi nasprotne avtorjevi teoriji ali njegovemu strokovnemu

oziroma znanstvenemu prepičanju. Opozarja na pomen naslavljanja nestrinjanja (angl. *dissent*) v akademski razpravi.

Peto poglavje je sestavljeno iz serije metodoloških vprašanj, lastnih vsakemu izmed sedmih raziskovalnih ciljev, pri čemer avtorica ne navaja konkretnih raziskovalnih vprašanj in podvprašanj ali hipotez. To delo skoraj po naravi stvari v celoti prepuša bralcu oziroma raziskovalcu, ki naj v učbeniku pridobljeno znanje dopolni z veščinami pravnega pisanja in pravilnim ter lojalnim navajanjem virov.

Luka Mišič*

* Luka Mišič, magister prava, mladi raziskovalec in asistent na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani.
luka.misic@pf.uni-lj.si